

Representation of Arbaeen's March on IRIB (Case Study: "Who Are You?" and "A Short Annotation to a Long Text" by Wahid Chavosh)

Razieh Sadat Mirsadeghi*

Received: 2017/07/12

Mohammad Sadegh Nasrollahi**

Accepted: 2018/09/04

Abstract

Arbaeen March has become the main Shiite ritual today. It is this status that doubles the necessity of surveying it from different perspectives. One is the analytical media outlook over Arbaeen ritual. In other words, we need to examine how the mass and social media address or should address this important event. This article has employed a media and communicative approach to the representation of Arbaeen's March on the Islamic Republic of Iran's television and Radio programs. In this regard, two documentaries of Wahid Chavosh as a media activist have been analyzed: Who are you? and A Short Annotation to a Long Text. The methodology used is the semiotics of John Fisk. By taking each of the episodes of the two documentaries as a unit of analysis, the signs have been examined at three levels of social, technical, and ideological codes. The findings show that the type of Arbaeen representation in these two documentaries can be divided according to four dimensions: political, socio-cultural, spiritual and civilization. In the political dimension, elements such as defying arrogance, truth seeking and Islamic unity are considered. In the socio-cultural dimension, we can refer to the culture of humility, cultural interaction, taking vow, making sacrifice and the educational function of Arbaeen. In the spiritual side, we can mention sympathizing with Ahlul-Bayt (The Prophet's Household) (AS) captives, praying for their intercession and seeking the Savior. Religious, cultural, and national symbols also appear in the form of food, flags and customs of each country.

Keywords: Arbaeen March, Representation, Wahid Chavosh's Documentaries.

---

* M.A. student of Culture and Communication, Surah University, (corresponding author) rosemirsad@yahoo.com.

* ISU faculty member m.nasrollahi@isu.ac.ir

بازنمایی پیاده‌روی اربعین در صداوسیما جمهوری اسلامی ایران؛ مطالعه موردی: مستندهای «شما چه کسی هستید؟» و «حاشیه‌ای کوتاه از یک متن بلند» از وحید چاوش

تاریخ دریافت: ۱۳۹۷/۰۴/۲۱

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۶/۰۶/۱۳

راضیه سادات میرصادقی *

محمد صادق نصرالهی **

چکیده

پیاده‌روی اربعین در عصر حاضر مبدل به اصلی‌ترین آئین و مناسک شیعی شده است. همین جایگاه، لزوم مطالعه و کنکاش پیرامون آن را از منظرهای مختلف دوچندان می‌کند. یکی از این منظرها، برش تحلیلی رسانه‌ای به آئین اربعین است. اینکه رسانه‌های جمعی و اجتماعی چگونه به این پدیده می‌پردازند و باید پردازند؟، مسئله‌ای مهم و اساسی است. این مقاله در رویکردی ارتباطی و رسانه‌ای به مطالعه بازنمایی پیاده‌روی اربعین در صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران پرداخته است. در این جهت دو مستند از وحید چاوش به عنوان فرد رسانه‌ای فعال در این موضوع به نام‌های (شما چه کسی هستید؟ و حاشیه کوتاه بر یک متن بلند) مورد تحلیل قرار گرفته است. روش استفاده شده در این مقاله نشانه‌شناسی جان فیسک که با مبنا قرار دادن هر کدام از اپیزودهای دو مستند به عنوان واحد تحلیل، نشانه‌ها در سه سطح رمزهای اجتماعی، فنی و ایدئولوژیک مورد بررسی قرار گرفته است. یافته‌های این پژوهش نشان می‌دهد که می‌توان نوع بازنمایی ارائه شده از اربعین در این دو مستند در چهار بعد سیاسی، فرهنگی و اجتماعی، معنوی و تمدنی تقسیم‌بندی کرد. در بعد سیاسی، مؤلفه‌هایی همچون استکبارستیزی و حق‌طلبی، وحدت اسلامی مطرح می‌شود. در بعد فرهنگی-اجتماعی می‌توان به فرهنگ تواضع، تعاطی و تعامل فرهنگی، فرهنگ نذر، فرهنگ ایثار و فداکاری و کارکرد تربیتی اربعین اشاره کرد. در بعد معنوی هم‌دردی با اسرای اهل بیت (ع)، دعا و شفاعت‌طلبی در بعد معنوی نیز منجی‌گرایی و فرادینی بودن از جمله موارد بازنمایی شده است. نمادهای مذهبی، فرهنگی و ملی نیز در قالب غذاها، پرچم و رسوم هر کدام از کشورها نمود بارز و عینی دارد.

واژگان کلیدی: پیاده‌روی اربعین، بازنمایی، مستندهای وحید چاوش.

* دانش‌آموخته کارشناسی ارشد دانشکده معارف اسلامی و فرهنگ و ارتباطات دانشگاه سوره.

Hm۰۳,۲۰۱۲@gmail.com

* عضو هیئت علمی دانشکده معارف اسلامی و فرهنگ و ارتباطات دانشگاه امام صادق (علیه‌السلام).

M.nasrollahi@isu.ac.ir

مقدمه و تبیین مسئله

رسانه‌ها فراگیرترین و مؤثرترین نهاد تولید، بازتولید و توزیع دانش و معرفت در مقایسه با سایر نهادهای آگاهی و شناخت در جهان جدید هستند (Morgan & Shanhan, ۱۹۹۷, P. ۱۲۴).

با اذعان به اینکه بازنمایی، تولید معنا از طریق چارچوب‌های مفهومی و گفتمانی است و گفتمان نقطه‌ای است که در آن دانش و قدرت به هم پیوند می‌خورند، لذا زنجیره گفتمان، بازنمایی و قدرت ما را به این امر رهنمون می‌سازد که هر گونه بازنمایی را زاییده یک صورت‌بندی گفتمانی و به گونه‌ای ژرف در پیوند با روابط قدرت و مناسبات فرادستی و فرودستی بدانیم که معنایی خاص را از دیگری فرودست برمی‌سازد تا به نوبه خود بار دیگر آن روابط را از نو سازماندهی و بازتولید کند (مهدی زاده، ۱۳۷۸، ص. ۶۴).

رسانه ملی به عنوان مهم‌ترین و پرمخاطب‌ترین رسانه حاکم بر فضای ارتباطی کشور می‌تواند نقش به‌سزایی در شکل‌دهی و تأثیرگذاری بر هویت دینی جامعه برخوردار باشد. و قطعاً چنین رسانه‌ای تفاوت‌های ارزشی و بنیادی فراوانی با دیگر رسانه‌ها دارد. و به اندازه‌ای مهم است که به عنوان متن اجتماعی تعبیر می‌شود. سریال، فیلم سینمایی و فیلم مستند جزء اثرگذارترین برنامه‌های تلویزیون به حساب می‌آید. اهمیت فیلم‌های مستند تلویزیونی به عنوان پدیده‌ای اجتماعی به نحوی با مسئله اجتماع در ارتباط است. مستندها از جمله محصولات رسانه‌ای هستند که نه تنها در درک جهان به ما کمک می‌کنند بلکه می‌توانند در شکل‌دادن به زندگی مؤثر اجتماعی ما مؤثر باشند (افدرهاید، ۱۳۸۹، ص. ۱۵).

در چند سال اخیر راهپیمایی اربعین به شدت مورد توجه مستندسازان متعهد قرار گرفته است و مستندهای زیادی برای ثبت این تجمع میلیونی ساخته و از رسانه ملی در حوالی این مناسبت پخش شده است. اما در این میان، شاید هیچ مستندسازی مانند «وحید چاووش» به ثبت این حماسه مردمی اهتمام نداشته است. مشهورترین مستندهای «چاووش» درباره پیاده‌روی میلیونی اربعین، دو مستند «شما چه کسی هستید؟» و «حاشیه‌ای کوتاه از یک متن بلند» هستند که مورد تقدیر جشنواره‌های مستند هم قرار

گرفته و بارها و بارها به درخواست مردم هرساله و در همین امسال، از شبکه‌های مختلف تلویزیون پخش شده است.

به نظر می‌رسد بررسی و مطالعه تجارب جدی و اثرگذار رسانه‌ای ناظر به حادثه اربعین می‌تواند درس‌آموز و مثمر ثمر بوده و پیشنهادهایی برای بازنمایی هرچه بهتر آن ارائه دهد. این پژوهش بر آنست که دو مستند به نسبت موفق‌تر وحید چاووش یعنی شما چه کسی هستید؟ و حاشیه‌ای کوتاه از یک متن بلند را مورد مطالعه قرار دهد.

عمده کارهای انجام شده در زمینه مطالعات اجتماعی، ناظر به تحلیل‌های اجتماعی و به طور خاص ارتباطی نسبت به این رویداد است و کمتر از منظر رسانه‌ای به آن توجه شده است. به عنوان مثال در کتاب «مجموعه مقالات اربعین» منتشر شده توسط پژوهشکده حج و زیارت، توجهی درون‌دینی به آن دارد یا کتاب «پیاده‌روی اربعین: تأملات جامعه‌شناختی» به کوشش محسن حسام مظاهری در نشر آرما، بررسی جامعه‌شناختی به آن دارد و یا پایان‌نامه «پیاده‌روی اربعین به مثابه ارتباطات آئینی شیعی» منظری مردم‌شناسانه به مناسک اربعین دارد.

۱-چارچوب مفهومی

۱-۱-بازنمایی

فرهنگ لغات مطالعات رسانه‌ای و ارتباطی بازنمایی را این گونه تعریف می‌کند؛ کارکرد اساسی و بنیادین رسانه‌ها عبارت است از: بازنمایی واقعیت‌های جهان خارج برای مخاطبان و اغلب دانش و شناخت ما از جهان به وسیله رسانه‌ها ایجاد می‌شود و درک ما از واقعیت به واسطه و به میانجی‌گری روزنامه‌ها، تلویزیون، تبلیغات و فیلم‌های سینمایی و... شکل می‌گیرد (فلیک، ۲۰۰۵).

بنابراین مطالعه بازنمایی رسانه‌ای در مطالعات رسانه‌ای، ارتباطی و فرهنگی بسیار مهم و محوری است. براین اساس بازنمایی عنصری محوری در ارائه تعریف از واقعیت است (واتسون و هییل، ۲۰۰۶، ص. ۲۴۸).

۱-۲-اربعین

اربعین در لغت به معنای چهارم است و در اصطلاح به بیستم صفر ۶۱ هجری قمری، چهارمین روز کشته شدن حسین بن علی فرزند علی بن ابی‌طالب و فاطمه

زهر (علیه السلام)، امام سوم شیعیان اطلاق می‌گردد. واژه اربعین از اصطلاحاتی است که در متون دینی، حدیثی و تاریخی کاربرد زیادی دارد. آثار چهل روز اخلاص، حفظ چهل حدیث، دعای چهل نفر، کمال عقل در چهل سالگی و... از جمله مواردی است که ارزش و جایگاه این اصطلاح اسلامی و عرفانی را مشخص می‌سازد (پاک‌نیا، ۱۳۸۳، ص. ۳۳).

«جابر بن عبدالله انصاری و عطیه عوفی در سال ۱۲۸۱ قمری با پای پیاده از مدینه حرکت کردند و در صبح اولین اربعینی که از شهادت حضرت سیدالشهدا (ع) می‌گذشت، به کربلا رسیدند و طبق آنچه که در منابع شیعه معتبر مشهود است در روز اربعین حضرت زینب کبری (س) و امام سجاد همراه با هشتاد و چهار نفر وارد کربلا شدند و پس از گفتگو با جابر عبدالله انصاری، قبر مطهر امام (ع) را زیارت کردند و از آنجا زیارت اربعین آغاز شد» (طوسی، ۱۴۱۱، ج ۲، ص. ۷۸۷).

زیارت اربعین تنها درباره حسین بن علی وارد شده و هیچ پیشینه‌ای را نمی‌توان برای اربعین و اعمال مربوط به این روز تا پیش از حادثه عاشورا تصدیق کرد. زیارت اربعین از اعمال مهم و ویژه شیعیان است که هر ساله شیعیان زیادی به صورت پیاده به سوی کربلا برای زیارت امام حسین (ع) می‌روند. این سنت از قدیم‌الایام در میان شیعیان مرسوم بوده است. علمای شیعه هم به این امر اهتمام ویژه ورزیده‌اند (مجلسی، ۱۴۰۳، ج ۵۳، ص. ۲۰۰).

۱-۳- مستند

فیلم مستند (Documentary film) شاخه‌ای بزرگ از صنعت تصاویر متحرک را شامل می‌شود که به منظور مستندسازی جنبه‌هایی از واقعیت ساخته می‌شود. در ابتدا فیلم مستند، یک فیلم سینمایی بود که بر روی فیلم (نگاتیو) که تنها وسیله موجود در آن زمان بود ضبط و پخش می‌شد، اما امروزه شامل ویدئو و آثار تولیدی دیجیتالی می‌شود که می‌توان آن‌ها را مخصوص پخش ویدئویی به عنوان برنامه‌ای تلویزیونی یا برای نمایش در سینما ساخت. فیلم مستند را به عنوان «یک تکنیک فیلم‌سازی، یک سنت سینمایی و شیوه‌ای از تقابل با مخاطب» که دائماً در حال تحول است و هیچ مرزی نمی‌شناسد. تعریف کرده‌اند.

۲- مبانی نظری

اربعین حسینی از نخستین حلقه‌های زنجیرهای به هم پیوسته‌ای بود که بعد از شهادت سالار شهیدان، در بطن تاریخ شکل گرفت و حقیقت عاشورای حسینی را در عالم، به صورت حماسه‌ای مستمر و همواره جاری محقق ساخت. رویداد عظیم اربعین در سال‌های اخیر با توجه به شرایط بین‌المللی رنگ و بوی ویژه‌ای گرفته است؛ به شکلی که به روایتی، تبدیل به یک فرارویداد بی‌مثال شده است. در این جهت رویداد اربعین از دو منظر درون‌دینی و برون‌دینی مورد بررسی قرار خواهد گرفت.

۲-۱- اربعین از منظر درون دینی

۲-۱-۱- اهمیت زیارت سیدالشهدا و زیارت اربعین

زیارت به مثابه یک مکتب، دارای آثار تربیتی بی‌نظیر است و مکتب و مدرسه زیارت، هیچ جایگزینی ندارد. نقش مثبت، سازنده و بی‌بدیل زیارت حضرت سیدالشهدا در رفتار و گفتار زائران کربلا، از علل سفارش فراوان امامان بر زیارت حضرت اباعبدالله الحسین است (جوهری، ۱۳۹۱، ص. ۴۲۵).

برای زیارت، علاوه بر پاداش‌های اخروی، فواید و ثمرات مختلفی از جمله تزکیه نفس و خداشناسی، بیداری دل‌ها و یاد آخرت بیان شده و زیارت، بیان‌گر اعلام وفاداری و ابراز ادب و ارادت به مراد است. این نکوداشت زمانی که با پای پیاده صورت گیرد، علاوه بر تعظیم فراوانی که در این حرکت وجود دارد، سبب ایجاد ارتباط معنوی عمیقی می‌شود و جلوه‌ای عاشقانه از بندگی را به رخ می‌کشد (کلینی، ۱۴۰۷، ص. ۵۰۷).

زیارت خانفانه سیدالشهداء امام حسین (ع) بسیار سفارش شده و روایات و پاداش‌های فراوانی برای آن وارد شده است. حدیث شریفی از امام حسن عسکری به این شرح نقل شده است که فرمودند: علامات المؤمن خمس: صلاة احدى الخمسين و زیارة الاربعین والتختم فی الیمین و تعفیر الجبین والجهر بسم الله الرحمن الرحیم. نشانه‌های مؤمن و شیعه، پنج چیز است: اقامه نماز ۵۱ رکعت، زیارت اربعین حسینی، انگشتر در دست راست کردن، سجده بر خاک و بلند گفتن بسم الله الرحمن الرحیم (طوسی، ۱۴۱۱، ج ۶، ص. ۵۲).

۲-۱-۲- اهمیت پاسداشت و بزرگداشت روز اربعین حسینی از نگاه رهبر انقلاب
حضرت آیت‌الله سید علی خامنه‌ای رهبر معظم انقلاب درباره اهمیت پاسداشت و بزرگداشت روز اربعین حسینی در اول فرودین سال ۱۳۸۵ چنین بیان کردند: «شروع جاذبه مغناطیسی حسینی در روز اربعین است، جابرین عبدالله را از مدینه بلند می‌کند و به کربلا می‌کشاند، این همان مغناطیسی است که امروز هم با گذشت قرن‌های متمادی در دل من و شما هست».

«درسی که اربعین به ما می‌دهد، این است که باید یاد حقیقت و خاطره شهادت را در مقابل طوفان تبلیغات دشمن، زنده نگه داشت؛ اگر در مقابل این تبلیغات، تبلیغات حق نبود و نباشد و اگر آگاهی ملت ایران و گویندگان و نویسندگان و هنرمندان، در خدمت حقیقتی که در این کشور وجود دارد، قرار نگیرد، دشمن در میدان تبلیغات غالب خواهد شد. میدان تبلیغات، میدان بسیار عظیم و خطرناکی است (بیانات مقام معظم رهبری، ۲۹ / ۶ / ۱۳۶۸).

۲-۲- اربعین از منظر برون دینی

۲-۲-۱- رهیافت تاریخی به اربعین

قدمت پیاده‌روی اربعین به بلندای تاریخ شیعه است و توانسته است در طول سالیان طولانی ضمن حفظ وحدت شیعه، عامل تحولاتی در تاریخ عراق و مسلمان نیز بشود. سفر پیاده تا کربلا، به مرور زمان در عراق گسترش بسیاری پیدا کرده است و در مناسبت‌های مختلف، زائران امام حسین (ع) از سراسر این کشور، به سمت کربلا حرکت کرده و با پای پیاده مسیر شهرشان تا کربلای معلی را می‌پیموندند و در بین آن مناسبت‌ها، پیاده‌روی اربعین از جایگاه ویژه‌ای برخوردار بود. پیاده‌روی اربعین پس از این در برهه‌ای از زمان به ورطه فراموشی سپرده می‌شود و در نهایت توسط «شیخ میرزا حسین نوری» دوباره احیا می‌شود (محدثی، ۱۳۸۶ ه. ش).

با روی کار آمدن دولت بعث عراق، حکومت با این مسئله به شدت برخورد کرده و بسیاری از زائرین پیاده را اسیر و اعدام کرد و این مراسم مذهبی را به تعطیلی کشانید. بعد از سقوط نظام بعثی در عراق که مانع عزاداری بود، نخستین بار در سال ۲۰۰۳ م. شیعیان به سوی کربلا حرکت کردند. در آغاز این حرکت تنها دو تا سه میلیون نفر

حضور داشتند ولی در سال‌های بعد تعداد زائران شرکت‌کننده در این راهپیمایی عظیم به بیش از ده میلیون نفر رسید.

۲-۲-۲- ره یافت فرهنگی - اجتماعی به اربعین

از منظر اجتماعی و فرهنگی، اربعین واقعه‌ای یک هفته‌ای و یا ۱۰ روزه نیست؛ چرا که آثار بعدی آن بسیار ظرفیت مطالعه دارد، اربعین رویدادی مسیر محور است، درحالی‌که بیشتر رویدادها مقصد محور هستند و این نگاه منحصر به فردی است که در مطالعات به آن توجه شده است (همایون و بد، ۱۳۹۵).

وقتی از بُعد مادی و علمی به راهپیمایی اربعین می‌نگریم، این حرکت یک امت است و یک امت از حالت سکون به حرکت درمی‌آید که مفاهیم بسیاری به لحاظ انسانی در آن تغییر می‌کنند، مانند مفهوم مالکیت و ایثار؛ در این جمع ۲۰ میلیونی هیچ‌کس خودش را مالک چیزی نمی‌داند. با وجود اینکه جنسیت‌های مختلف در این راهپیمایی شرکت می‌کنند، اما عفت در جای جای این تجمع موج می‌زند (رحیم‌پور ازغدی، ۹۴/۸/۲۰)

۳-۲-۲- ره یافت ارتباطی به اربعین

«اجتماعات تصویری» بندیکت اندرسون مبتنی بر دوره معاصر ونوین است. در پدیده اربعین هم نوعی از این نظام تصویری شکل می‌گیرد. در واقع ما در این اجتماع یک جمعیت بزرگ و فراگیر را می‌بینیم که در آن دست الهی و فطرت خدا دخالت و حضور دارد. این جمعیت عظیم با یک منطق اعتقادی توجیه می‌شود و این روایت با یک نظام تصویری عجیبی شروع به تکثیر و انتشار می‌کند. اتفاقی که در این نمایش تصاویر رخ می‌دهد اینکه عمدتاً تصاویر یکدست و یکسان دیده می‌شود و معمولاً از هزینه‌ها، تلفات و نظرات افراد مختلف حرفی زده نمی‌شود. در واقع براین اساس اربعین به یک فرایند فراملی تبدیل می‌شود که هیچ‌کس حتی جرات نقد آن را هم پیدا نمی‌کند. یکی دیگر از ویژگی‌های اجتماعات تصویری ادعاهای گزاف، بدون منطق، مدرک و برساخته بشری است (رحمانی، ۱۳۹۵)

۱-۳-۲-۲- اربعین و ارتباطات آئینی

آئین اجرای داوطلبانه رفتاری است که به شکلی مناسب برای تأثیرگذاری نمادین بر زندگی جدی یا مشارکت در آن طراحی شده است. به تعبیر دیگر خصلت آئینی چیزی

فراتر از رفتار و حرکات جسمانی است، به طوری که ویژگی‌های ارتباطی‌ای که رفتارهای آئینی به واسطه آن مشخص می‌شوند خصلت‌هایی مقدم و برای تمیز آئین به عنوان آئین جوهری هستند (رودنبولر، ۱۳۸۷، ص. ۱۶۰).

آئین اربعین با ظرفیت عظیم انسانی خود یکی از بهترین فرصت‌های اجتماعات شیعی جهت بازتولید معانی خود از زندگی، ایجاد شبکه مشترک نمادها با معانی مشابه، مرزبندی‌های هویتی و ارتباطات درون و برون گروهی، تصحیح و تکمیل خلاقانه قرائت خود از جهان پیرامون و مواردی از این دست می‌باشد (امین و گیویان، ۱۳۹۶، ص. ۱۶۷).

۲-۲-۴- ره یافت سیاسی به اربعین

راهپیمایی در فرهنگ‌های مختلف، یک حرکت انقلابی و سیاسی هم به شمار می‌آید. شیعیان در طول تاریخ به سبب اقلیت بودن، از طرف حکام مختلف یا جوامع مختلفی که در آن زندگی می‌کردند، همیشه مورد ظلم و ستم بوده‌اند. اتحاد و انسجام و ایجاد رابطه حسنه بین مسلمانان همین پدیده به مهم‌ترین عامل تعیین‌کننده در روابط سیاسی و مسایل اجتماعی کشورهای شیعه‌نشین ایران و عراق بدل گشته است، پیاده‌روی اربعین پتانسیل این را هم دارد که روابط دوستانه بین کشورهای دیگر و جهانی‌سازی دینی را صورت دهد (ثانی ۱۳۹۵).

۲-۲-۵- ره یافت رسانه‌ای به اربعین

اربعین یک رسانه است؛ از این جهت اربعین دارای اثرات تمدنی زودرس، دیرپا و عمیق است و قابلیت این معنای ارتباطی به برکت ریشه آن در عمق تاریخ و وجود یک حافظه تاریخی در بین ملت‌هاست، کمترین پدیدار اجتماعی است که در کوتاه‌ترین زمان به بالاترین حد از مشارکت اجتماعی رسیده که همزمان دارای یک نرخ رشد بالای مشارکت در طول سال است. راهپیمایی اربعین به عنوان یک رسانه می‌تواند حقیقت وحدت امت را برجسته و واقعیت‌های اختلافی بین ملل را کمرنگ کند (غفاری، ۱۳۹۵).

پیاده‌روی اربعین بزرگترین اجتماع دینی و مراسم مذهبی است که به صورت سالانه در دنیا برگزار می‌شود. همین یک ویژگی کفایت می‌کند تا چنین مراسم باشکوهی در

سرخط خبری رسانه‌های مهم دنیا قرار گرفته و از یک پوشش خبری مناسب برخوردار شود، بررسی شیوه مواجهه رسانه‌های مکتوب و غیر مکتوب غربی در قبال پوشش مراسم اربعین ما را به ۳ الگوی متفاوت می‌رساند.

الگوی اول، الگوی بایکوت و سانسور خبری است

در این الگو که تلاش می‌کند با توجه به تعارض شکوه مراسم اربعین با منافع صهیونیسم جهانی و نظام سلطه، کمترین پوشش خبری ممکن را در قبال این واقعه داشته باشد. این رویکرد به صورت مشخص در رسانه‌های بزرگ جهان همچون شبکه خبری فاکس، ای بی سی نیوز، ام‌اس‌ان بی‌سی، پی‌بی‌اس و روزنامه‌های واشنگتن پست، وال استریت جورنال یا نشریات تایم و یواس‌ای تودی دیده می‌شود.

الگوی دوم الگوی پوشش تحریف شده یا هدفمند

الگوی دوم را می‌توان الگوی پوشش تحریف شده یا هدفمند نامید؛ این الگو بیشتر توسط رسانه‌های انگلیسی و بعضاً رسانه‌های عربی منطقه دنبال می‌شود. در این رویکرد به جای پرداختن به اصل واقعه و پوشش خبری آنچه در مراسم اربعین رخ می‌دهد، رسانه‌ها بیشتر تلاش می‌کنند تا منویات سیاسی گردانندگان خود را به جای خبر به مخاطبان القا کنند. در این راستا معمولاً از سه تکنیک تفرقه‌افکنی ایرانی-عراقی، شیعی - شیعی و شیعه-سنی، در کنار تکنیک سیاه‌نمایی استفاده می‌شود

الگوی سوم: الگوی رسانه‌های تحلیل و اتاق‌های فکر

در این الگو بیشتر به تبعات سیاسی مراسم اربعین و تأثیر آن بر تحولات داخلی و خارجی آن کشور پرداخته شده است. این نوع گزارش‌ها معمولاً در سایت‌ها و نشریاتی منعکس می‌شوند که برد و نفوذ کمی زیادی ندارند و بیشتر توسط تحلیل‌گران و مقامات سیاسی مورد استفاده واقع می‌شوند.

الگوی چهارم: الگوی رسانه‌های مستقل‌تر

در این الگو که الگوی رسانه‌های مستقل‌تر خوانده می‌شود، تلاش رسانه‌ای بر پوشش بی‌طرفانه و صرفاً خبری مراسم بزرگ اربعین است. چنین رویکردی را می‌توان در گزارش روزنامه آمریکایی هافینگتون پست، گزارش‌های المانیتور، اسپوتنیک و اینترنت‌نشال بیزنس تایمز دید (رضاخواه، ۱۳۹۵، ص. ۶۴).

۲-۲-۶- رهیافت تمدنی به اربعین

اربعین یک آیین و مناسک جمعی در مقیاس بین‌المللی است که نقش مهمی در تحقق تمدن عهده‌دار است. آنچه در کنگره اربعین رخ داده به لحاظ نظام بینش‌ها، گرایش‌ها و رفتارها، کارکرد تمدنی دارد و می‌تواند نقشی را در تحقق ارکان امت واحده اسلامی (دین، عقلانیت، علم و اخلاق و معنویت) ایفا کند. اربعین نظام گرایش‌ها را با محوریت شناخت، جهت‌دهی و شکل‌دهی به تمایلات مؤمنانه و ایجاد همدلی امت اسلامی به عنوان عنصری مهم و اساسی در شکل‌گیری تمدن اسلامی شکل می‌دهد؛ محملی برای انتقال معارف دینی و اجتماعی (سیاسی، فرهنگی، اقتصادی) است و می‌تواند منجر به تولیدات اندیشه‌ای در لایه‌های بنیادین، راهبردی و کاربردی شود؛ اربعین می‌تواند مؤثرترین عامل مبادله فرهنگی، و فکری و محلی برای هم‌افزایی عناصر سازنده سبک زندگی و فرهنگ اسلامی، در همه زمینه‌های زندگی باشد (معینی‌پور، ۱۳۹۴، ص. ۱۵۶).

۲-۲-۱- پیاده‌روی اربعین و مهدویت

براساس تاریخ مقدس شیعه، عاشورا سرآغاز غربت و ظهور امام زمان سرآغاز قدرت است. یکی از مسائل و دغدغه‌های امروز شیعه، تطبیق دادن مسائل فعلی با مسائل ظهور است. پدیده اربعین یکبار دیگر پای این تطبیق‌ها را باز کرد. به این معنا که خیلی‌ها این اتفاق و حضور عجیب و غریب در اربعین را در راستای ظهور می‌دانند و بر روی آن مانور می‌دهند. این پیاده‌روی نوعی آمادگی و تمرین برای ظهور است تا سپاه ظهور را آماده کنیم (مظاهری، ۱۳۹۰، ص. ۵۳).

مراسم اربعین تحت عنوان رزمایش نمادین تأثیر این پیاده‌روی در نجات حقیقی بشریت که همان ظهور امام زمان (عج) است غیرقابل کتمان است. همانگونه که می‌دانید در روایات اهل تسنن و شیعه آمده است که امام زمان (عج) با امام حسین (ع) خود را معرفی می‌کنند و همه انسان‌های زنده در آن روز ندای حضرت را می‌شنوند و او را می‌شناسند. پیاده‌روی اربعین این سال‌ها، در حقیقت اولین عمل قابل لمس همه مسلمانان محسوب می‌شود که در تعجیل ظهور حضرت حجت (عج) بسیار مؤثر است (همایون و بد، ۱۳۹۵).

۳- روش تحقیق

نشانه‌شناسی یکی از روش‌های تحلیل متن است. رویکرد نشانه‌شناسی در پی دستیابی به چگونگی عملکردهای تولید به واسطه زبان و بازنمایی است. آنچه امروز با عنوان نشانه‌شناسی معرفی می‌شود، در ابتدا توسط فردیناند دوسوسور و چارلز سندرز پیرس معرفی شد و امروزه به نحوی در هریک از علوم انسانی مورد استفاده قرار می‌گیرد. نشانه‌شناسی برگرفته از واژه لاتین Semion به معنی نشانه است که به بررسی نشانه‌ها می‌پردازد. بنابراین در تعریف نشانه‌شناسی می‌توان گفت که نشانه‌شناسی علمی است که چگونگی تولید معنی را در جامعه بررسی می‌کند. از این رو نشانه‌شناسی به یک اندازه، به مسئله فرآیندهای دلالت و ارتباط؛ یعنی به مطالعه شیوه‌های تولید و مبادله معنا می‌پردازد (کالر، ۱۳۷۹، ص. ۱۰۴).

جان فیسک هدف از تحلیل نشانه‌شناختی را معلوم کردن آن لایه‌های معانی رمزگذاری شده‌ای می‌داند که در ساختار فیلم‌ها، برنامه‌های تلویزیون و به طور کلی، تولیدات صوتی، تصویری، حتی در قسمت‌های کوچک این برنامه‌ها قرار می‌گیرند. بر همین اساس است که فیسک تحلیل رمزگان را در امر نشانه‌شناختی بسیارحائز اهمیت می‌داند و برای آن یک تقسیم‌بندی نیز در نظر گرفته است (فیسک، ۱۳۸۶، ص. ۱۳۰).

۱- سطوح رمزگان جان فیسک

سطح ۱	واقعیت یا رمزگان اجتماعی (رمزگان طبیعی)	واقعه‌ای که قرار است از تلویزیون پخش شود پیشاپیش با رمزهای اجتماعی رمزگذاری شده است؛ مثل ظاهر، لباس، چهره‌پردازی، محیط، رفتار، گفتار، حرکات سر، دست و صدا.
سطح ۲	بازنمایی یا رمزگان فنی	رمزهای اجتماعی را رمزهای فنی به کمک دستگاه‌های الکترونیکی رمزگذاری می‌کنند. برخی از رمزهای فنی عبارتند از: دوربین، نورپردازی، تدوین، موسیقی و صداپردازی که رمزهای متعارف بازنمایی را انتقال می‌دهند.
سطح ۳	ایدئولوژی یا رمزگان ایدئولوژیک	رمزهای ایدئولوژی، عناصر مزبور را در مقوله‌های "انسجام" و "مقبولیت اجتماعی" قرار می‌دهند. برخی از رمزهای اجتماعی عبارتند از: فردگرایی، پدرسالاری، نژاد، طبقه اجتماعی، مادی‌گرایی و سرمایه‌داری.

طبق دیدگاه فیسک معنا وقتی به وجود می‌آید که سه سطح یاد شده با یکدیگر به وحدت برسند؛ به بیان دیگر بعد از نشانه‌شناسی مشخص می‌شود که طبیعی بودن نشانه‌های معنا متأثر از رمزهای ایدئولوژیکی است.

بیشتر نمونه‌گیری‌ها در تحلیل‌های کیفی به صورت هدفمند و مبتنی بر تحقیق است، در روش نشانه‌شناسی به عنوان گونه‌ای از روش‌های کیفی نمونه‌ها بر اثبات ادعا و مستندسازی نشانه‌ها و عناصر روایی تأکید دارد و فراوانی آن اثر را در تحقیق ایفا نمی‌کند. مطالعه سکانس‌ها در قالب اپیزودهای فیلم‌های مستند، روش نمونه‌گیری ما در این پروژه خواهد بود. در این تحقیق مطالعه موردی مستندهای شما چه کسی هستید؟ و حاشیه کوتاه بر یک متن بلند - وحید چاوش است. اپیزودها و قسمت‌های مشخص شده در فیلم مستند به عنوان واحد تحلیل استفاده خواهد شد. از روش چینش رمزگان جان فیسک در قالب جداول با طبقه‌بندی رمزهای اجتماعی، ایدئولوژی و فنی استفاده خواهد شد.

۴- تحلیل داده‌ها

۴-۱- حاشیه‌ای کوتاه از یک متن بلند

«حاشیه‌ای کوتاه از یک متن بلند» سومین اثر چاوش در ارتباط با راهپیمایی عظیم اربعین است؛ مستند ۷۰ دقیقه‌ای که در چهار اپیزود، با راهپیمایان اربعین در مناطق مختلف عراق همراه شده است تا در خلال روایت حرکت آن‌ها به سوی حرم حضرت سیدالشهدا(ع) اتحاد اقوام و مذاهب گوناگون این کشور را به تصویر بکشد. این مستند روایتی است از عشق یک فیزیک‌دان مسیحی، یکی از شیوخ صابئین عراق (پیروان حضرت یحیی (ع)) و افراد تازه مسلمان با ملیت‌های مختلف چینی، اروپایی، آفریقایی، اندونزیایی و ... به ابا عبدالله‌الحسین و حضور آنان در پیاده‌روی اربعین. اپیزود چهارم نیز به کربلا و اتفاقاتی که برای زوار می‌افتد، اختصاص دارد. «حاشیه‌ای کوتاه از یک متن بلند» به تهیه‌کنندگی شبکه دو سیما تولید شده است و در جشنواره سینما حقیقت سال گذشته، موفق به کسب عنوان بهترین مستند عاشورایی شد.

۲- جدول رمزگان فیکس مستند «حاشیه کوتاه از یک متن بلند» حاشیه اول

رمزهای ایدئولوژیک ^۱	رمزهای فنی (زاویه دوربین، صدا، نورپردازی)	رمزهای اجتماعی (ظاهر، لباس، محیط و...)
اعجاز گونه بودن این رویداد عظیم	صدا: صدای قدم‌های زائران و رد شدن ماشین‌ها روی تصویر زوار به منظور القای همراهی در این مسیر به هرشکلی پیاده یا سواره زاویه دوربین: دوربین در پایین کنار قدم‌های زوار است که حس وحدت با وجود تفاوت‌ها را القا می‌کند.	نشان دادن زائران از زوایای مختلف بین درختان، بیابان، کنار رود، گرد و خاک، زیر نور ماه و... و میزبانان عراقی راوی می‌گوید: (بزرگترین قدرت‌نمایی فرهنگی سیاسی در جهان در حال انجام است بدون اینکه هیچ صاحب قدرتی در رأس مدیریت آن باشد)
استکبارستیزی و حق‌طلبی با وجود تفاوت‌ها (هیچ اختلافی بین ادیان وجود ندارد و این اختلافات وارداتی است و خواسته استعمارگران است. ما همه یک خدای واحد داریم و مسئله فقط وطن‌پرستی نیست)	صدا: اختلاط صدای اذان و صدای زنگ کلیسا به منظور همزیستی مسالمت‌آمیز ادیان مختلف در یک شهر زاویه دوربین: نیم‌رخ مسیحیان در حال شمع روشن کردن و زاویه اریب از وارد شدن مسلمانان به مسجد به منظور نشان دادن آیین هر دین به صورت واضح و غیر تهاجمی	نشان دادن داخل کلیسا که ساحر بصری (کشیش) وارد به آنجا می‌شود و نیایش مسیحیان در آنجا، و نقاشی‌های دیواره‌های کلیسا. حرکت مسلمانان برای نماز به سمت مسجد
اتحاد و یگانگی اقوام و	زاویه دوربین: نمای بالا از تصفیه‌خانه	شیخ علا شیعیه مهندس برق

^۱ مواردی که در پرانتز آمده است، نقل قول مستقیم از خود مستند است.

<p>مذاهب در کشور عراق</p> <p>(در این شهر به خوبی دیده می‌شود. در زمان برگزاری پیاده‌روی مسیحی و مسلمان شبانه‌روزی در حال خدمت‌گزاری هستند.)</p>	<p>مرکزی بصره، به منظور بیان کلیات و نمای بسیار نزدیک از عکس دسته جمعی شیعیان و مسیحیان شاغل در تصفیه‌خانه که نشان‌دهنده روابط افراد است</p>	<p>تصفیه‌خانه که در تصفیه‌خانه بصره مشغول به کار است. او از شاگردان دکتر پطرس بوده است و از آن زمان دوستی آنها ادامه یافته است.</p>
<p>فرهنگ دعا و استغاثه و شفاعت طلبی</p> <p>(یا مبدل السیئات بالحسنات)</p>	<p>زاویه دوربین: نمای نسبتاً نزدیک از تجهیزات صوتی و چندگانگی زاویه دید از ساز و دهل موسیقی عربی که حس رازآمیزی و غیر معمولی بودن صحنه را نشان می‌دهد.</p>	<p>ساحر بصری می‌گوید که در قدیم صاحب باشگاه موسیقی بوده و خودش خواننده بوده است و حالا تمامی تجهیزات صوتی را وقف موکب کرده است</p>
<p>ظلم‌ستیزی و مظلومیت کاروان اسرای کربلا</p> <p>(همیشه ظلم و ستم در تاریخ وجود داشته است. به صلیب کشیدن مسیح و سربردن امام حسین نمونه‌ای از این ظلم‌ها است)</p>	<p>صدا: میکس آهنگ تعزیه و نوای مسیحی و همزمان شلاق زدن اهل بیت در تعزیه و مجسمه‌های به صلیب کشیده شدن مسیح که حس ترس استیصال را القا می‌کند.</p> <p>نور: رنگ نور قرمز که فضا را ترسناک و رمزآلود می‌کند.</p>	<p>ساحر بصری در حال مداحی در تعزیه و خواندن روضه حضرت عباس و پوشیدن لباس سبز</p>
<p>تأثیر پیاده‌روی اربعین بر روی نگرش اخلاقی. اعجاز‌گونه بودن این رویداد</p>	<p>زاویه دوربین: زاویه فیلم‌برداری پیاده‌روی زائران از بالا در کنار موکب مسیحی که عظمت و بزرگی این حرکت را نشان می‌دهد</p>	<p>نشان دادن پذیرایی ساحر و دکتر پطرس از زائران</p>

۳- جدول رمزگان فیکس مستند «حاشیه کوتاه از یک متن بلند» حاشیه دوم

رمزهای ایدئولوژیک	رمزهای فنی (زاویه دوربین، صدا، نورپردازی)	رمزهای اجتماعی (ظاهر، لباس، محیط و...)
تأثیر پیاده‌روی اربعین بر روی نگرش اخلاقی و صلح‌طلبی (محبت، همزیستی و صلح را می‌شود در میان این زوار و خدمه دید. امام حسین سرچشمه و مبدا نهضت و عقیده است و هر کس باوری دارد راه امام حسین را طی می‌کند)	زاویه دوربین: نمای بالا از بازار تره‌بار که بیانگر فراوانی و گوناگونی است صدا: صدای نوحه امام حسین هم از رادیوی ماشین شنیده می‌شود و هم از پنجره ماشین زوار که در حال گذر هستند دیده می‌شوند. در حال گذر بودن زوار حس تحرک را یادآوری می‌کند.	خرید و فروش سبزی و ماهی از بازار و فراهم کردن غذا برای زوار در حالی که زوار با در دست داشتن پرچم‌های مختلف از کنار میزبانان عراقی در حال حرکت هستند
فداکاری و ایثار از لحاظ جانی و مالی و نفوذ تقوا در قلب‌ها (ابوکمیل بیست و چهار ساعته در خدمت زوار است. "اذا جاء نصر الله و الفتح" قدرت حقیقی در فتح قلب‌ها است نه در دست سیاست‌مداران)	زاویه دوربین: نمای بسیار نزدیک صفحه از لب تاب برای نشان دادن بهتر جزئیات و نوشته‌ها نمای وسیع از رود و نیزارهایی که فقط پرچم زائران از پشت آن دیده می‌شوند	نشان دادن صفحه جست‌وجوی گوگل در حال یافت کلمه صابئین مندایی و نشان دادن عکس‌ها و آداب و رسوم صابئین و کتاب مقدسشان
تأثیر پیاده‌روی اربعین بر روی نگرش اخلاقی	زاویه دوربین: نمایی رو به رو از چارچوب چوب ضیف که داخل آن تاریک است اما باریکه‌های نور از	نشان دادن ابوکمیل در حالی که لباس شیوخ عشیره را در آورده و لباس خدمت به تن

<p>استکبارستیزی و تأثیر (تأثیرپذیری) فرهنگ عشیره‌ای عراق (ابوکمیل می‌گوید شیوخ عشیره افراد در قید کبر هستند و حتی دور از شأن خود می‌دانند که گریه کنند در حالی که حبیب‌ابن‌مظاهر خودش از شیوخ عشیره بود و آنچنان فداکاری کرد)</p>	<p>میان حصیرهای چوبی عبور می‌کند که حس امید را زنده می‌کند</p>	<p>کرده است و سربندی به نام عگال (لباس شیوخ) را از سر برمی‌دارد</p>
<p>اتحاد و برادری بین اقوام و مذاهب تأثیر پیاده‌روی اربعین بر روی نگرش اخلاقی عشق و ایثار در راه امام حسین (پیرمرد صائبی می‌گوید همان بلاهایی که بر سر زکریا آمد بر سر امام حسین هم آمد به همین دلیل ایشان را برادر می‌دانیم. اساس ایمان عشق و محبت به خدا است و پیرمرد صائبی می‌گوید ظلم و هتک ارزش‌ها با کشتن حضرت علی اصغر به اوج خود رسید.)</p>	<p>افکت تصویری: نشان دادن لباس شیوخ که بر تن ابوکمیل است و در نمای بعد لباس خدمه موکب که بر تن او است تغییر رفتار و بینش با تغییر لباس صدا: روی تصاویر ابوکمیل صدای پیرمرد صائبی می‌آید برادری و همکاری بین اقوام مختلف عراق</p>	<p>نشان دادن ابوکمیل در حال ماساژ دادن پای زوار و گریه کردن همزمان مرد صائبی (ابونسار) در حال پخش هدیه بین زوار و پیرمرد صائبی ابوعلی در حال مصاحبه به زبان انگلیسی با زوار در آخر پیرمرد صائبی زباله‌ها را جمع‌آوری می‌کند</p>

۴- جدول رمزگان فیکس مستند «حاشیه کوتاه از یک متن بلند» حاشیه سوم

رمزهای ایدئولوژیک	رمزهای فنی (زاویه دوربین، صدا، نورپردازی)	رمزهای اجتماعی (ظاهر، لباس، محیط و...)
نفوذ تقوا در قلب‌ها و عشق به امام حسین (اگر انسان ارزش چیزی را درک کند در جست و جوی آن خسته نمیشود. زن می‌گوید به خاطر عشق به امام حسین اگر بچه دار شوم اسمش را حسین می‌گذارم)	نمای بیرونی موکب تایلندی‌ها و مرد تایلندی که غذای تایلندی را به آنها می‌دهد تا غذا را بپوشند. دوربین روی غذای تایلندی زوم می‌کند. غذا نماد فرهنگی هر کشور است.	نشان دادن یکی از خدمه تایلندی در حال پذیرایی با غذای مخصوص خودشان و همچنین نشان دادن همسر او در حال آماده کردن میوه‌ها برای زوار
فرهنگ همکاری و همدلی (حق‌طلبی و آزادی‌خواهی در هر مذهب و کشور و فرهنگی دیده می‌شود حتی کشور عربستان که جایگاه اصلی وهابی‌ها است)	زاویه دوربین: نمای نیم‌رخ مرد عرب به نام سید ثانی از داخل اتوبوس که به زوار نگاه می‌کند. چون سید ثانی کارگردان است به شکلی متفکرانه نگاه می‌کند که نمای نیم‌رخ این بیگانگی را به‌خوبی بازنمایی می‌کند.	نشان دادن گروه فیلمبرداری از عربستان و میکروفونی که روی آن نوشته شده است هیئت البقیع
عظمت اسلام در مقابل دشمن و ارتباط میان فرهنگی در پیاپه روی اربعین (اگر حسین نبود نه پیامبر و نه دین و نه خدای واحد)	زاویه دوربین: نمای نزدیک از تکان خوردن پرچم‌های کشورهای مختلف که نماد فرهنگی هر کشور است فیلمبردار در حالی که دوربین روی دوشش است با زوار می‌دود	نشان دادن زوار با ملیت‌های مختلفی از کمبوجیه، السالوادور، کلمبیا، سنگال، غنا، فلسطین، روسیه، آرژانتین و آفریقا در حالی که همه لبیک یا حسین می‌گویند.

هیچکدام شناخته نمی شدند.)	و تصویر تکان می خورد تا بیننده بهتر بتواند با زوار همذات پنداری کند. صدا: صدای امواج دریا برای القای این مفهوم که زوار موج موج از کشورهای مختلف به دریای بیکران این جمعیت عظیم وارد می شوند.	
---------------------------	---	--

۵- جدول رمزگان فیکس مستند "حاشیه کوتاه از یک متن بلند" حاشیه چهارم

رمزهای ایدئولوژیک	رمزهای فنی (زاویه دوربین، صدا، نورپردازی)	رمزهای اجتماعی (ظاهر، لباس، محیط و...)
تأثیر فرهنگ عاشورا بر نگرش اخلاقی و تسری فلسفه ادب و مهمان‌نوازی در همه شئون (سید کاظم می گوید خدمت ما از سر تقلید یا عادت نیست، بلکه آداب و فلسفه دارد. حتی غذا پختن و تهیه سفره امام حسین هم آدابی دارد.)	زاویه نزدیک از دادن غذا به گوسفندان برای اینکه اهمیت کار نشان داده شود گوسفندی هم که در راه زوار قربانی می شود باید به بهترین شکل پذیرایی شود. زاویه دوربین از پایین از آشپزان در حال هم زدن غذا و زاویه نیم رخ خانم‌ها در حال آماده کردن غذا همکاری و همبازی میزبانان عراقی از زن و مرد	سید کاظم در حال آماده کردن نان و دادن غذا به گوسفندان. خانم‌ها در حال خرد کردن مواد غذایی و پاک کردن برنج.
فرهنگ برادری و میزبانی خالصانه مردم عراق و مظلومیت و همدردی با کاروان اسرای کربلا (اگر کسی می خواند فرهنگ ما را بشناسد ما را در این ایام باید ببیند. اگر همه خانه‌ها پر	زاویه دوربین: مدام نمای بالا و پایین از پله‌های مسافر خانه عوض می شود تا فعالیت مستمر و راه سخت برای سید کاظم را بازنمایی کند. تابش نور: در حالی که سید کاظم ایستاده است و نور از پشت او به	نشان دادن ابوکاظم در حالی که به سختی از پله‌های مسافرخانه‌ای که برای زوار ساخته است بالا و پایین می رود و همچنین پهن کردن سفره برای زوار و تمیز کردن حمام برای آنها

<p>شده باشد قلب سید کاظم برای زوار جا دارد.</p>	<p>شدت می‌تابد تا بزرگی ونورانیت سیدکاظم را انعکاس دهد.</p>	
<p>ظلم‌ستیزی و فداکاری در راه امام حسین و تضاد بین حقانیت و ظلمت همیشگی است (پدر در زمان یعنی‌ها به خاطر مخالفت با آنان مجروح شد. اما تحمل این داغ خیلی سخت‌تر از پا درد و کمردرد برای او است. الان هم با خدمت به زوار دارد علیه وهابی‌ها مبارزه می‌کند و اسلحه او امروز کفگیر است.)</p>	<p>زاویه دوربین: نمای روبه‌رو از ابوهشام در کنار نخل‌ها که صمیمیت و بی‌پرده صحبت کردن ابو هشام را انعکاس می‌دهد. دوربین روی کفگیر در حال هم زدن زوم می‌کند تا روی نماد اسلحه با تکفیری‌ها تأکید کند.</p>	<p>نشان دادن ابوهشام پسر سید کاظم در حال پخت غذا و بعد مداحی و مقتل‌خوانی بین زوار در کنار موبک. تعریف کردن داستان زندگی پدرش برای گروه فیلم‌برداری</p>
<p>انتقال فرهنگ عاشورا بین نسل‌ها (عشق به امام حسین موروثی است. یعنی نسل آینده هم این عشق را دارد و مستمر است.)</p>	<p>صدا: ترکیب صدای یا حسین یا حسین گفتن کودکان و پدربزرگ. برای ایجاد این حس که امام حسین متعلق به هر نسلی است چه پیر چه جوان صدا: موسیقی ملایم و آرامبخش که مستند با آن تمام می‌شود. حس آرامش</p>	<p>نشان دادن سید کاظم در کنار نیزارها در حالی که بچه‌ها در کنار او نشسته‌اند، پدربزرگ برای بچه‌ها مداحی می‌کند و همه با هم سینه می‌زنند</p>

۴-۲- شما چه کسی هستید؟

«شما چه کسی هستید؟» یکی دیگر از آثار وحید چاووش در ارتباط با پیاده‌روی اربعین است. در «شما چه کسی هستید» می‌بینیم که مردم زیادی از ساکنان کنار مسیر حرکت زوار، تمام دارایی‌های خود را در اختیار زوار قرار می‌دهند تا خستگی راه را از او بگیرند. این اثر متشکل از ۱۲ اپیزود است که هر کدام دارای یک موضوع جداگانه می‌باشد و بعضی از این اپیزودها موضوعی هستند و برخی، متکی به داستان یک فرد است؛ اما در عین وجود این تفاوت‌ها هر ۱۲ اپیزود آن دارای وحدت رویه و مضمون

هستند. مصاحبه محور بودن یکی دیگر از ویژگی‌های این اثر است که سعی می‌کند با قرار دادن سوژه‌ها در موقعیت مناسب، واکنش و احساسات آنها در آن موقعیت را به تصویر بکشد. «ضیافت آب»، «میهمان هور»، «به دنبال جواهر»، «عکسی برای رضا»، «آواز در باران»، «زنگ قهوه»، «به همین سادگی»، «باز باران»، «قربانی»، «راه شب»، «بازگشت» و «سید اکرم» نام ایپزودهای این مستند هستند. این مستند به تهیه‌کنندگی مؤسسه رسانه‌ای اوج در مدت زمان ۹۰ دقیقه طی ۱۸ روز در سال ۹۱ ساخته شد. در این بخش به برخی از جداول که در نوع رمزگان اجتماعی، فنی و ایدئولوژی دارای بیشترین تنوع هستند، آورده شده است.

۶- جدول رمزگان فیکس مستند «شما چه کسی هستید» روایت اول

رمزهای ایدئولوژیک	رمزهای فنی (زاویه دوربین، صدا، نورپردازی)	رمزهای اجتماعی (ظاهر، لباس، محیط و...)
تحول قلوب و عظمت اسلام و فرهنگ عاشورا (چشم دوربین و زبان تدوین تنها گوشه کوچکی از ابعاد این مهمانی بزرگ را ثبت و ضبط کرده است)	زاویه دوربین: نمای نزدیک از عکس خانوادگی و نمای دورتر رد شدن ماشین‌ها که همراهی افراد حاضر در عکس را با زوار القا می‌کند.	گفتگو افراد پشت صحنه با جلوی صحنه برای تنظیم جای‌گیری عکس خانوادگی جلوی دوربین
مهمان‌نوازی و فداکاری در راه امام حسین (حتی بچه‌ها هم اگر چیزی برای پذیرایی نداشته باشند با یک لیوان آب در حد وسعتشان پذیرایی می‌کنند)	افکت تصویری: در کنار جاده زیرانداز محقری است که بعد از چند لحظه چند بچه روی آن ظاهر می‌شوند در حالی که در حال ریختن آب داخل لیوان‌ها هستند	دو مرد روی قایق از روی شط عبور می‌کنند و در یک قسمت از جاده ماشین‌ها رد می‌شوند و در سمت دیگر جاده زوار عبور می‌کنند.
خوش‌رویی و مهمان‌نوازی میزبانان عراقی و عشق به امام حسین (فاطمه دخترکی که سطل آب را بر سر گذاشته است با اینکه برای او سنگین است ولی مدام با خنده به دوربین نگاه می‌کند.)	تصاویر کمرنگ و پررنگ می‌شود و در بعضی مواقع محو و ظاهر می‌شود. این افکت‌ها تصویر را رازآمیز و رؤیایی کرده است نمای نزدیک سینی، لیوان‌های آب مختلف تا نشان دهد هر کدام از بچه‌ها لیوان خودش را برای پذیرایی آورده است دوربین به سرعت به دنبال دختری می‌رود که سطل آب را می‌آورد تصویر تحرک زیاد و سختی راه و استیصال دختر بچه را نشان می‌دهد.	دختر کوچک با استیصال سطل آبی را که خیلی سنگین است روی سرش قرار می‌دهد بعد لیوان‌های آب را که در مدل‌ها و رنگ‌های مختلف است از آب پر می‌کند و بعد سینی لیوان‌های مختلف را تعارف می‌کند

۷- جدول رمزگان فیکس مستند «شما چه کسی هستید» روایت دوم

رمزهای اجتماعی (ظاهر، لباس، محیط و...)	رمزهای فنی (زاویه دوربین، صدا، نورپردازی)	رمزهای ایدئولوژیک
<p>دو مرد عرب در داخل قایق یکی با تور دستی بلندش ماهی‌های کوچک را صید می‌کند و آن یکی در حال پارو زدن روضه حضرت عباس می‌خواند</p>	<p>زاویه دوربین: نما نزدیک و دور می‌شود از داخل قایق و از فاصله دور به قایق تا فعالیت قایق‌سواران را به خوبی نشان دهد</p> <p>صدا: صدای جریان آب رود، یادآور رود فرات است و با روضه حضرت عباس تلفیق تأثیرگذاری دارد.</p> <p>نمای نزدیک نیم‌رخ قایق‌سواران و در پشت زمینه زوار از روی پل عبور می‌کنند و همراهی زوار و میزبانان را به تصویر می‌کشد.</p>	<p>اعجازگونه بودن عشق به امام حسین (مرد صیاد می‌گوید برای پذیرایی شایسته‌تر هر کدام کاری یاد گرفته‌ایم. تا به بهترین نحو از زوار پذیرایی کنیم. ما التماس می‌کنیم تا لااقل کفش‌هایشان امشب دم درب خانه ما باشد.)</p>
<p>زن در حال نان پختن و بعد سرخ کردن ماهی‌ها در ماهیتابه و بعد انداختن سفره رنگین از غذای تهیه شده</p>	<p>زاویه دوربین: تصویر آتش از نمای نزدیک و در نمای پشت یک خانه محقر روستایی. عشق به امام حسین غنی و فقیر نمی‌شناسد</p> <p>نمای نزدیک زنی که داخل تنور نان می‌زند و نمای دور مرد ماهی‌ها را پاک می‌کند. همکاری و همیاری بین زن و مرد در پذیرایی بهتر از زوار</p>	<p>فداکاری و ایثار در راه امام حسین از لحاظ جانی و مالی</p> <p>(هر کس به این بینش برسد که خدمت کردن چه لذتی دارد بیشتر خرج و خدمت می‌کند. حتی اگر پولی نداشته باشد قرض می‌کند.)</p>
<p>کودک معلول در حالی که روی ویلچر نشسته است به زوار میوه تعارف می‌کند، برخی دست او را می‌بوسند و بعضی او را نوازش</p>	<p>زاویه دوربین: نمای دور عبور قایق از رود نمای نزدیک عبور یک کالسکه بچه در میان زوار</p> <p>نمای اریب از زوار در میان قدم‌هایشان و نمای پشت این قدم‌ها</p>	<p>عشق و فداکاری در راه امام حسین و انتقال فرهنگ عاشورا بین نسل‌ها (شکل خدمت به زوار تنوع پیدا کرده است. هر کسی در هر حالی می‌خواهد در گوشه‌ای از این پذیرایی</p>

می‌کنند	تصویر ویلچر کودک هر کس با هر وسیله‌ای و در هر سنی خودش را به این معرکه می‌رساند.	سهیم باشد.)
---------	--	-------------

۸- جدول رمزگان فیکس مستند "شما چه کسی هستید" روایت پنجم

رمزهای اجتماعی (ظاهر، لباس، محیط و...)	رمزهای فنی (زاویه دوربین، صدا، نورپردازی)	رمزهای ایدئولوژیک
زوار زیر بارش باران در حال پیاده‌روی هستند. پسر جوانی کفن‌پوش با برادر و مادرش میان زوار است در حالی که پرچم مشکی در دست گرفته است.	زاویه دوربین: رو به بالا قطرات باران بر روی لنز دوربین دیده می‌شود. گویی آسمان هم برای غم حسین(ع) گریه می‌کند. نمای نزدیک از نوجوانی که در کنار مادر و برادرش است غربت این خانواده بدون سرپرست بازنمایی شده است.	فرهنگ ایثار و شهادت و استکبارستیزی (پسر می‌گوید به این دلیل کفن پوشیده‌ام که در راه امام حسین به خاطر مبارزه با وهابی‌ها، تکفیری‌ها و همه ظالمین شهید شوم)
هروله تعدادی از زائران زیر باران که از کنار رود عبور می‌کنند و در کنار آنها پسر جوان که مریض است، سرفه‌های شدیدی می‌کند.	صدا: تلفیق صدای بارش باران و صدای سرفه ترکیب حس ناامیدی و امید. نماهای مختلف از زوار زیر باران و نمای پشت از مادر و دو پسرش رحمت خداوند برای همه یکسان است	فرهنگ استغاثه و شفاعت طلبی (دکترها مرا جواب کرده‌اند ولی تنها دکترم را امام حسین می‌شناسم و فقط از او کمک می‌خواهم.)

۹- جدول رمزگان فیکس مستند "شما چه کسی هستید" روایت هفتم

رمزهای اجتماعی (ظاهر، لباس، محیط و...)	رمزهای فنی (زاویه دوربین، صدا، نورپردازی)	رمزهای ایدئولوژیک
کفش‌ها و دمپایی‌های مختلف	زاویه دوربین: زاویه دوربین نزدیک به زمین و پای برهنه زوار را نشان می‌دهد بعد	مهمان‌نوازی و تواضع مردم عراق، نفوذ تقوا در قلب‌ها

<p>(پیرزن ساعت‌ها منتظر است و با گریه می‌گوید هنوز زائر گیرم نیامده است. وقتی زائری پیدا می‌کند زمین را سجده می‌کند و شکر خدا را به جا می‌آورد.)</p>	<p>دوربین بالا می‌رود و پرچم‌های سیاه در دست زوار را نشان می‌دهد حس تواضع و حق‌طلبی. نما روی عصای پیرزن متمرکز می‌شود.</p>	<p>زوار که در حال عبور هستند و بعضی از آنها پابرنه‌اند. کنار خیابان یک زن پیر عصا به دست در حالی که دست دختر کوچکی را گرفته است از زوار التماس می‌کند و پیرزن بعد از پیدا کردن مهمان با صدای بلند الحمدلله می‌گوید و به سختی برای آنها چای و میوه آماده می‌کند.</p>
<p>تلور هویت دینی و شفاعت‌طلبی از اهل بیت تواضع میزبانان عراقی</p> <p>(پیرزن دعا می‌کند برای حفظ اسلام و اینکه خدمتش به اهل بیت مورد قبول باشد و با اهل بیت همدردی می‌کند. در آخر از زوار حلالیت می‌طلبد که پذیرایی در شأن آنها نبوده است)</p>	<p>زاویه دوربین: اریب از لای در که نشان می‌دهد که زوار خوابیده‌اند، احساس سکون و آرامش بعد از طی مسافتی طولانی</p> <p>زاویه بسیار نزدیک از دست پیرزن در حال دعا به سمت ماه تنها حامی و سرپرست پیرزن فقط خدا است</p>	<p>زوار خوابیده‌اند و پیرزن زیر نور ماه نماز می‌خواند و خدا را شکر می‌کند امشب خانه‌اش به وجود زوار روشن شده است. بچه‌ها هم ظرف‌ها را می‌شورند و جوراب‌های شسته شده را پهن می‌کنند.</p>

۱۰- جدول رمزگان فیکس مستند "شما چه کسی هستید" روایت نهم

رمزهای ایدئولوژیک	رمزهای فنی (زاویه دوربین، صدا، نورپردازی)	رمزهای اجتماعی (ظاهر، لباس، محیط و...)
<p>تقدس گرایی و تلور هویت دینی</p> <p>(ام جاثم می‌گوید من هر روز صبح این زمین را می‌بوسم و خدا را شکر می‌کنم که این رحمت را نصیب ما کرد که در این سرزمین باشیم. من جای پای زوار را</p>	<p>صدا: صدای موسیقی در حالی که ماه در آسمان دیده می‌شود حس آرامش.</p> <p>زاویه دوربین: نسبتاً نزدیک از ام جاثم که دیگ بر سر دارد و</p>	<p>زن (ام جاثم) در حالی که دیگی بزرگ بر سر دارد حرکت می‌کند. زن عرب می‌گوید بعد از صدام ما از اولین میزبانان بودیم.</p>

<p>می‌بوسم تا قلبم آرام گیرد.)</p>	<p>هوا گرگ و میش است حس غربت و تنهایی یک زن که به تنهایی کارهای مردانه انجام می‌دهد.</p>	
<p>فداکاری و ایثار در راه امام حسین از لحاظ مالی و جانی مظلومیت و همدردی با اسرای کربلا</p> <p>(من به خاطر امام حسین حاضریم از بچه‌هایم بگذرم همان‌طور که مهریه دخترانم را در عوض تربت امام حسین بخشیدم و می‌خواستم پسرم را در این راه قربانی کنم.)</p>	<p>زاویه دوربین: بسیار نزدیک از سینی کبه‌ها و نمای پشت از ام جاثم. کبه نماد فرهنگ عربی است</p> <p>زاویه اریب از خانم‌ها که روی فرش نشسته‌اند در حالی که سایه (ام جاثم) در حال سخنرانی با آنها روی دیوار افتاده است و به نوعی خطابه گفتن حضرت زینب را القا می‌کند</p>	<p>زن در حال پخت کبه‌ها بلند برای دیگران سخنرانی می‌کند و به آنها می‌گوید که من می‌خواستم برای پذیرایی از زوار وقتی که گوشتی نداشتیم پسرم را مثل حضرت ابراهیم قربانی کنم</p>

۱۱- جدول رمزگان فیکس مستند "شما چه کسی هستید" روایت دهم

<p>رمزهای ایدئولوژیک</p>	<p>رمزهای فنی (زاویه دوربین، صدا، نورپردازی)</p>	<p>رمزهای اجتماعی (ظاهر، لباس، محیط و...)</p>
<p>استکبارستیزی و ظلم‌ستیزی و زنده نگه داشتن راه امام حسین</p> <p>(این راهپیمایی انقلاب و کمکی بود در راه امام حسین و هم‌زمان مبارزه با یزیدیان زمان صدام. همان‌طور که امام حسین دین را زنده کرد ما هم می‌خواهیم نام حسین و اسلام را زنده کنیم.)</p>	<p>زاویه دوربین: عریض از غروب آفتاب و ماشین که وارد به یک آبادی می‌شود؟ آبادی‌های دورتر هم در میزبانی از زوار سهیم هستند.</p> <p>مرد روبه رو به دوربین کنار ریل قطار ایستاده است و باصمیمیت و سادگی حرف می‌زند.</p>	<p>مرد عرب همراه فرزندانش در مزرعه کار می‌کند. از کنار ریل قطار عبور می‌کند و می‌گوید که این مسیر قبلاً محل عبور زوار بوده است.</p>
<p>تأثر (تأثیرپذیری) فرهنگ عراق و</p>	<p>زاویه دوربین: عریض از آسمان</p>	<p>مرد عرب تعریف می‌کند که زمان صدام نیروهای بعثی در</p>

<p>خدمت‌گزاری حاکمیت در اربعین</p> <p>(مرد عرب تعریف می‌کند که آن موقع همه دستگاه‌ها همراه بعثی‌ها بودند ولی حالا همه از گارد ملی، پلیس، ارتش، و وزارت اطلاعات موظف به خدمت به زوار هستند و حالا وضعیت با سابق کاملاً فرق کرده است.)</p>	<p>که پرنده‌ها دسته‌ای پرواز می‌کنند</p> <p>صدا: صدای پرندگان نماد زوار که آزاد شده اند و ذکر می‌گویند. نمای داخل یک خانه خالی از سکنه و بعد نمای رد شدن زوار از پنجره خانه که همان حس متروکه بودن را متبلور می‌کند</p>	<p>جاده اصلی و در کنار رود فرات مستقر بوده‌اند و بعد رودخانه کوچکی را نشان می‌دهد که در زمان صدام از مسیر این رودخانه به شکل پنهانی زوار عبور می‌کردند و بعضی از خانه‌ها مخفیانه میزبان آنها می‌شدند.</p>
---	---	---

۱۲- جدول رمزگان فیکس مستند "شما چه کسی هستید" روایت یازدهم

رمزهای ایدئولوژیک	رمزهای فنی (زاویه دوربین، صدا، نورپردازی)	رمزهای اجتماعی (ظاهر، لباس، محیط و...)
<p>عشق و علاقه روز افزون به امام حسین</p> <p>(مداح ارتشی در داخل کامیون با دیدن حجم جمعیت می‌گوید موج جمعیت بیشتر می‌شود و هر چه به اربعین نزدیک می‌شویم جمعیت فشرده‌تر می‌شود.)</p>	<p>زاویه دوربین: نمای نزدیک از جاده‌ای خاکی که رد لاستیک کامیون روی آن است همراه شدن با زوار به هر شکلی پیاده یا سواره.</p> <p>نمای نزدیک از فرمان کامیون در حالی که در زمینه زوار در حال گذر هستند که حس حرکت را القا می‌کند.</p>	<p>عبور کامیون‌ها از کنار زوار در حالی که تراکم جمعیت و کامیون‌ها در جاده بسیار زیاد است.</p>
<p>تأثیر (تأثیرپذیری) فرهنگ عراق و خدمت‌گزاری حاکمیت در اربعین</p> <p>(نیروی نظامی می‌گوید همه با افتخار در خدمت زوار هستیم.)</p>	<p>زاویه دوربین: نمای نزدیک از زوار که داخل کامیون ایستاده هستند و فقط پیرزن نشسته است نمای عریض از زوار که فشرده هستند از داخل کامیون در حال عبور که سینه زنی می‌کنند و حس حرکت و استیصال را القا می‌کند</p>	<p>ارتشی که راننده کامیون است و نیروهای ارتشی دیگر در حال کمک به زوار برای سوار شدن به کامیون. و نیروی ارتشی دیگری که مداحی می‌کند. نیروی نظامی می‌گوید ما به صورت شیفیتی کار می‌کنیم.</p>

۱۳- جدول رمزگان فیکس مستند «شما چه کسی هستید» روایت دوازدهم

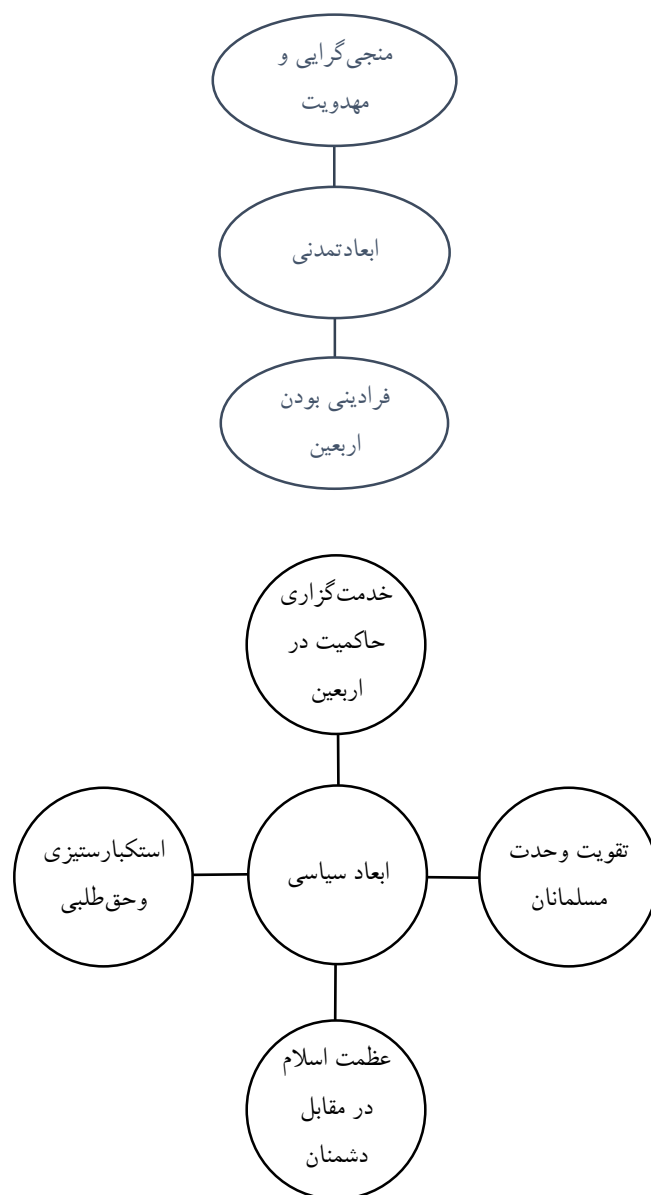
رمزهای ایدئولوژیک	رمزهای فنی (زاویه دوربین، صدا، نورپردازی)	رمزهای اجتماعی (ظاهر، لباس، محیط و...)
ارتباط میان فرهنگی در اربعین و رابطه همکاری و برادری زوار (امام حسین فقط مال ایرانی‌ها و عراقی‌ها نیست. بلکه متعلق به تمامی بشریت است. سید اکرم می‌گوید تنها آرزویم این است که اسم من را به عنوان محب خودش بنویسد و من را از خودش دور نکند)	زاویه دوربین نزدیک از پاهای زوار و نمای دور از کفش‌هایشان در کنار فرش که حس خستگی را القا می‌کند. صدا: فارسی حرف زدن سید اکرم با لهجه عربی که نشانگر صمیمیت سید اکرم با گروه فیلم‌برداری است.	همه زوار داخل موکب خوابیده‌اند و روی صورت خود چپیه انداخته‌اند. سید اکرم در حال صحبت و هماهنگ کردن کارهای مربوط به فیلم‌برداری است.
میزبانی بی‌نظیر خادمین و مظلومیت اسرای کربلا و همدردی با آنها در مسیر زنانی بودند که به بازوی محرمشان تکیه داده بودند تا خسته نشوند در مسیر کربلا تا شام... سید اکرم بلند گریه می‌کند و می‌گوید شانه‌های زینب و رقیه کسی را نداشت که به آن تکیه کند)	زاویه دوربین: نمای نزدیک از عکس پدر رضا و بعد نمای پشت از زوار که از کنار فرات به صورت فشرده در حال گذرند حضور پدر رضا میان زوار حس می‌شود. زاویه دوربین نمای نسبتاً نزدیک از ابرهایی که روی کانال آب منعکس شده است و نمای بسیار نزدیک از اشک‌ها و چشمان گریان گویی آسمان هم به خاطر این مصیبت بغض کرده است و گریان است.	سید اکرم در کنار فرات بلند گریه می‌کند و می‌گوید هر زمان روضه حسین را بشنوم اصلاً نمی‌توانم جلوی گریه ام را بگیرم زوار از دو طرف رود فرات در حال گذر هستند.

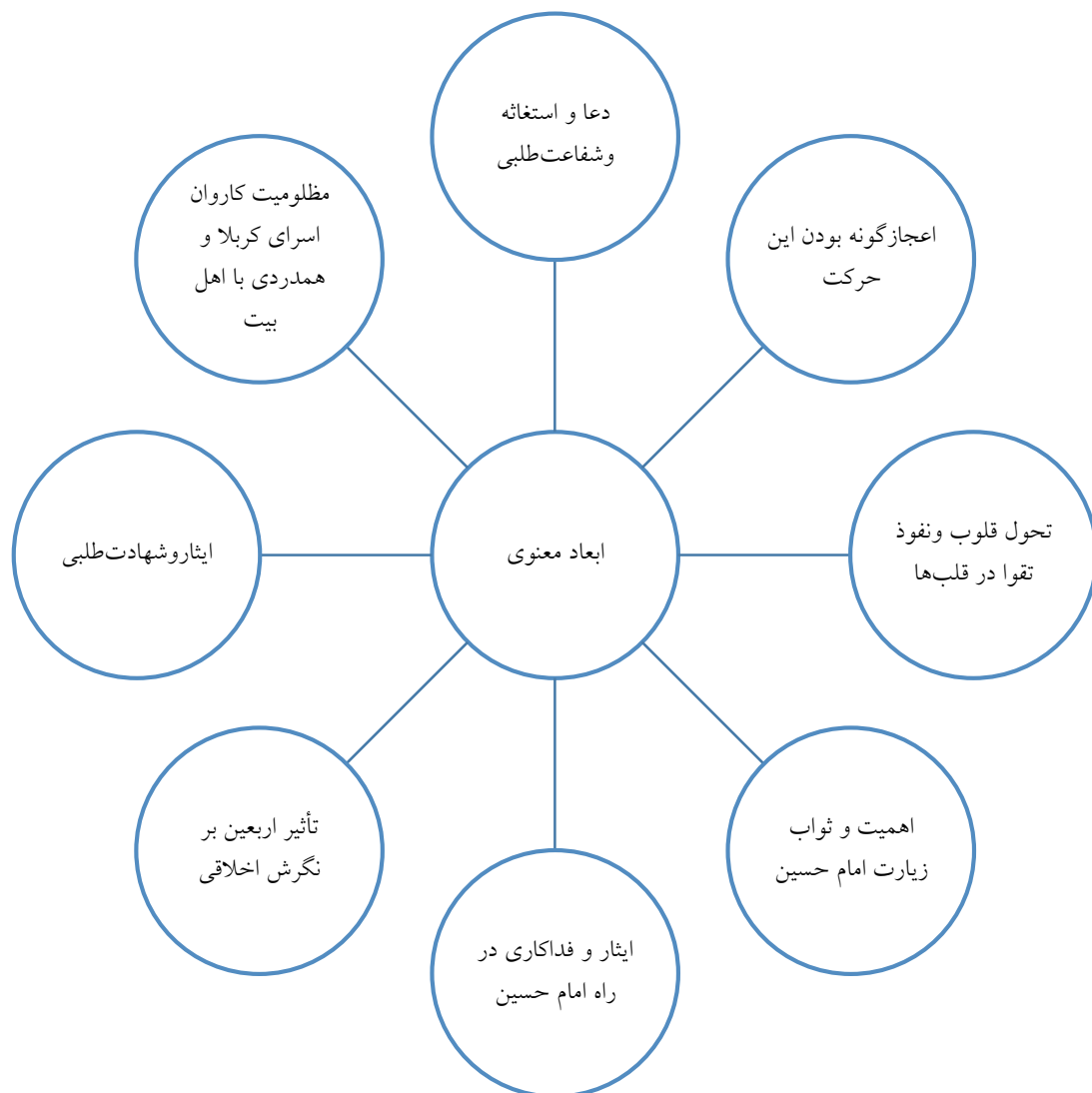
نتیجه‌گیری

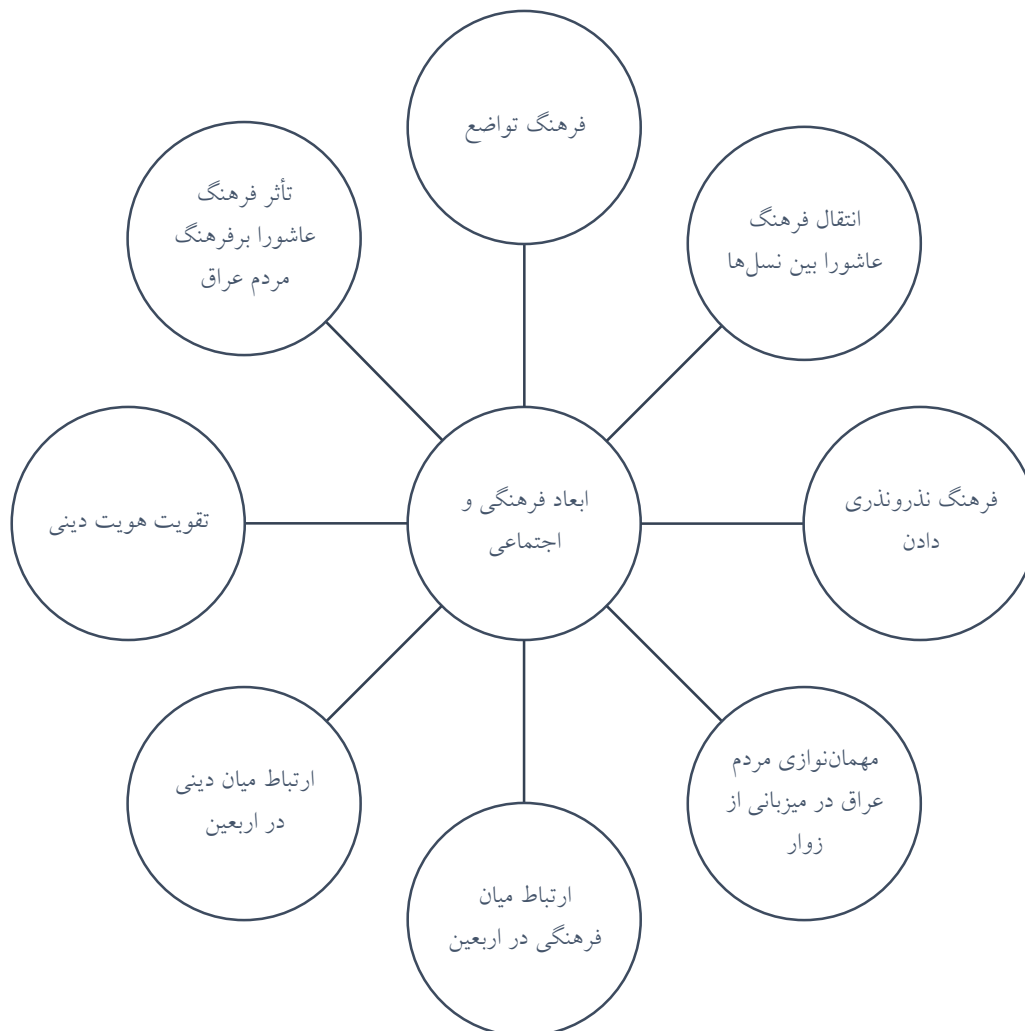
بزرگترین راهپیمایی مردمی دنیا هر سال در اربعین شهادت امام سوم شیعیان برگزار می‌شود. این اتفاق بدون هیچ رهبری تشکیلاتی و فقط بر اساس باورهای مردمی شیعیان جنوب عراق شروع شد و امروز تبدیل به یک قدرت‌نمایی بزرگ فرهنگی و سیاسی شده که هیچ صاحب قدرتی در دنیا نمی‌تواند آن را نادیده بگیرد.

صدای و سیمای جمهوری اسلامی به عنوان رسانه‌ای در جامعه اسلامی علاوه بر کارکردهای عمومی که تمام رسانه‌ها دارند، می‌تواند ابزاری برای هدایت و امر به معروف و نهی از منکر باشد. ساخت برنامه‌های عقیدتی و مذهبی در قالبی که بتواند مخاطب را جذب کند می‌تواند نقش ویژه‌ای در رشد ارزش‌های مذهبی و ترویج فضایل اخلاق اسلامی در جامعه داشته باشد. همچنین می‌تواند ارزش‌های فراموش شده دینی و اجتماعی دوباره بازنمایی نماید تا نتایج بسیار سازنده برای جامعه خلق کند. اربعین نظام رفتاری جدیدی را بر محور ایثار، انفاق و تعاون در خود جای داده که در دنیای جدید روز به روز رو به فراموشی می‌رود. پیاده‌روی اربعین یک پدیده دینی و اجتماعی در مقیاس جهان اسلام و بلکه بین ادیان مختلفی است که به مبانی و چارچوب‌های اباعبدالله و شعارهای اساسی در قیام عاشورا معتقد هستند. از این منظر بازشناسی پدیده اربعین با رویکردی علمی در دنیای جدید بسیار ضرورت دارد؛ چراکه شکل‌گیری اجتماعات اینگونه بازخورد جهانی، فرامذهبی و فراگیری دارد و نباید دست کم گرفته شود.

در تحلیل فیلم مفاهیم ایدئولوژیک فراوانی را یافتیم که اکثر این مفاهیم در گفتگوها، مصاحبه‌ها و صحبت‌های خود راوی مستندساز بازنمایی شده بود که با ترکیب رموز فنی و ایدئولوژیک مفاهیم معنوی و ارزشی زیر به عنوان مقوله اصلی انتخاب شدند که با عینیت‌گرایی در هر اپیزود این مفاهیم را روشن‌تر خواهیم ساخت. هر کدام از مقوله‌ها در قالب چهار بخش کلی تحت عنوان جنبه‌های معنوی، فرهنگی و اجتماعی، سیاسی و تمدنی دسته‌بندی شده‌اند که به شکل ذیل می‌باشند:

کتابنامه

فارسی:

۱. افدرهایدر، پاتریشیا (۱۳۸۹). *درآمدی کوتاه بر فیلم مستند، ترجمه کیهان بهمنی*، تهران: انتشارات افراز.
۲. امین، محسن و گیویان، عبدالله (۱۳۹۶). *کارکردها و ساختار پیاده‌روی اربعین از منظر ارتباطات آیینی، فصلنامه دین و ارتباطات (۵۲)*، ۱۶۷-۱۹۴.
۳. ثانی، حمید (۱۳۹۵). *پیاده‌روی اربعین سبک جدیدی از دیپلماسی، وبگاه عصر دیپلماسی*.
۴. جواهری، محمدرضا (۱۳۹۱). *فلسفه قیام عاشورا در زیارت اربعین امام حسین، روزنامه خراسان*.
۵. رودنبولر، دبلیو اریک (۱۳۸۷). *ارتباطات آیینی، ترجمه ابراهیم حقیقی و عبدالله گیویان*، تهران: انتشارات دانشگاه امام صادق.
۶. رحمانی، جبار (۱۳۹۵). *تشیع پساصدام و پایان سندرم حسرت جغرافیای مقدس در تشیع جامعه شیعی به مثابه جامعه‌ای در فراق، نشست تخصصی اربعین، ۹۵/۱۰/۵*.
۷. رحیم پور ازغدی، حسن، ویژگی‌های اربعین، خبرگزاری فارس، (۱۳۹۴/۸/۲۰).
۸. شیخ طوسی، ابوجعفر محمدبن حسن (۱۴۱۱ ه. ق.). *مصباح المتهجد*، بیروت: مؤسسه فقه الشیعه.
۹. پاک‌نیا، عبدالکریم (۱۳۸۳). «اربعین در فرهنگ اهل بیت»، نشریه مبلغان (۵۲)، ۲۱-۳۳.
۱۰. غفاری، جلال (۱۳۹۵). «مقصدشناسی جریان اربعین در حوزه فرهنگ و اجتماع»، دومین همایش ملی «از غدیر تا اربعین».
۱۱. فیسک، جان (۱۳۸۶). *فرهنگ و ایدئولوژی، ترجمه مژگان برومند، فصلنامه ارغنون (۲۰)*، ۱۱۷-۱۲۶.
۱۲. کالر، جاناتان (۱۳۷۹). *فردینان دوسوسور، ترجمه کورش صفوی*. تهران: انتشارات هرمس.
۱۳. مجلسی، محمد باقر (۱۴۰۳ ه. ق.). *بحارالانوار*، بیروت: داراحیاء التراث العربی.
۱۴. محدثی، جواد (۱۳۸۶). *فرهنگ عاشورا*، قم: انتشارات معروف.

۱۵. مظاهری، محسن حسام (۱۳۹۰). پیاده‌روی اربعین: تأملات جامعه‌شناختی، تهران، نشر آرما.
۱۶. معینی‌پور، مسعود (۱۳۹۴). مدنیت عقلانیت و معنویت در بستر اربعین، تهران: انتشارات سوره مهر.
۱۷. مهدی‌زاده، سیدمحمد (۱۳۸۷). رسانه‌ها و بازنمایی، تهران: مرکز مطالعات و توسعه رسانه‌ها.
۱۸. همایون، محمد هادی و بد، مهدیه (۱۳۹۵). «تبیین انگیزه‌های معنوی گردشگران در سفرهای معنوی؛ مطالعه موردی رویداد پیاده‌روی اربعین». در مجموعه مقالات اولین کنفرانس گردشگری و معنویت. تهران: دانشگاه علم و فرهنگ.

انگلیسی

۱. Flick, Uwe (۲۰۰۵), "Design and Process in Qualitative Research", in Uwe Flick, Ernst von
۲. Morgan, Michael, & Shanahan James, "Two Decades of Cultivation Research, in Barcelon Brant (ed) , Communication yearbook, sage, ۱۹۹۷.
۳. Watson, James and Hill, Anne (۲۰۰۶). Dictionary of Media and Communication Studies, seventh Edition, Hodder Arnold Publication

